

РОЛЬ ДЕРЖАВИ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ГІДНИХ УМОВ ЖИТТЯ НАСЕЛЕННЯ

Кальченко Олена Павлівна,
слухач магістратури
за спеціальністю «Публічне адміністрування»
ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Підвищення рівня якості життя – найважливіше завдання соціальної політики. На сьогоднішній день існує досить багато визначень соціальної політики та все ж більшість досліджень схожим чином визначають за основу соціальної політики підвищення рівня якості життя населення як міри задоволеності життєзабезпечуючих, соціальних та духовних потреб громадян.

Актуальність дослідження даної теми визначається тим що ефективна діяльність органів державної влади направлена на досягнення основної мети кожної держави – забезпечення високого рівня якості життя населення та створення умов для всебічного розвитку особистості. Та в той же час досить актуальною є проблема дослідження якості життя населення як основного показника ефективності діяльності органів державної влади, що забезпечують гідні умови життєдіяльності соціуму.

Різні аспекти теорії та практики рівня і якості життя населення знайшли своє відображення в працях вітчизняних і зарубіжних вчених. Такі вчені як Менгер К., Госсен П., Гелбрейт Дж., Маркс К., Пігу А., Кейнс Дж., Биктимирова З. [1], Б'юкенен Дж. [2, 3], Ерроу К., Парето В. розмірковували про потреби, споживання, добробут, спираючись на рівень життя населення.

Моніторинг якості життя та розвитку людини слугує основою для прийняття регулюючих заходів в відповідних сферах економічної та соціальної політики. Ефективна система державного управління повинна генерувати оптимальні розміри втручання в економіку стосовно конкретної стадії розвитку

та забезпечувати регулювання, котре сприяє економічному росту та підвищенню добробуту громадян.

Підхід до розгляду проблеми «державна влада і умови життя населення» з позицій теорії суспільного вибору також підтверджує, що людина, що зайняв державну посаду, не обов'язково буде керуватися суспільними інтересами. «Державна політика визначається не стільки суспільними інтересами, скільки нескінченною низкою виключно приватних інтересів» [2]. Дж. Б'юкенен, один із засновників теорії суспільного вибору, який досліджував роль демократичної держави в економіці, робить висновок, що державні рішення визначаються не раціональним вибором, а взаємодією інтересів різних суспільних груп.

Негативні тенденції останнього десятиліття – зростання бідності, злочинності, корупції і т.д. в тих масштабах, в яких вони виникли в нашій країні, не є неминучим наслідком економічного реформування. Більш ефективне державне управління і регулювання могли б забезпечити проведення реформ з меншими витратами. Регулювання розуміється при цьому як встановлення норм і правил, які зберігали переваги конкуренції ринку, але зобов'язуючих дотримуватися при цьому інтереси людини. «Регулювання не зводиться до одного лише управління. Воно являє собою структуру норм, інститутів і усталеної практики, які обмежують спектр допустимого поведінки окремих осіб, організацій і компаній і стимулюють їх».

Теорія суспільного вибору, пояснюючи механізм прийняття політичних рішень, дозволяє зробити висновок, що благополуччя населення не є цільовою функцією діяльності державної влади. В демократичній державі інтереси більшої частини громадян є якоїсь залишковою функцією після задоволення інтересів державної влади та лобістських груп. Благополуччя розглядається не в сенсі досягнення «загального блага» за рахунок перерозподілу, а в контексті врахування інтересів населення при виробленні державної політики [2].

Саме за означених умов, останнім часом набувають широкого поширення ідеї концепції участі. Інституційна теорія відносить наявність механізмів участі

громадян в діяльності держави до найважливіших передумов функціонування його як контрактного.

Таким чином, соціальна природа держави є однією з базисних передумов, що визначають умови життєдіяльності людини. Характер взаємовідносин влади і народу визначає спрямованість державної політики – цілі економічної і соціальної політики, зміст норм захисту прав власності.

Соціальна політика та моніторинг якості життя можуть виступити як інструменти регулювання соціально-економічних процесів в інтересах позитивного розвитку людини і суспільства.

Одним з інструментів, що підвищують ефективність регулювання і спонукають державну владу в демократичному суспільстві до більшого врахування інтересів громадян, є моніторинг якості життя та розвитку людини.

Будь-яка діяльність людини в кінцевому підсумку так чи інакше пов'язана з питанням забезпечення його життєдіяльності та покращення умов життя – добробуту та якості життя. Розгляд економічних явищ і процесів без урахування їх впливу на якість життя суперечить принципу системності досліджень і цілісності розвитку. Цілі та обмеження економічної підсистеми, що не взаємопов'язані з метою системи, призводять до дисбалансу розвитку. Економічна система стає домінуючою. Тому якість життя необхідно розглядати як найважливішу мету при розробці стратегії розвитку держави і критерій ефективності управління.

На думку автора, відповідно до загальноприйнятих умов, функціями моніторингу при цьому досягаються такі цілі, як створення системи раннього попередження, що дозволяє своєчасно фіксувати негативні тенденції в якості життя і розвитку людини. Інформація моніторингу може служити основою для прийняття рішень щодо запобігання подальшого поглиблення негативних тенденцій, та оцінка прийнятих рішень, перевірка їх ефективності або ж оцінка можливих наслідків прийнятого рішення. При цьому моніторинг, з одного боку, дозволяє органам державної влади оцінити ефективність своїх рішень, з іншого боку, служить інформаційною базою для інститутів громадянського суспільства

при оцінці ефективності державного управління та прийнятті ними рішень про підтримку проведеної державної політики. Саме тому органи влади не завжди сприяють поширенню цієї інформації. Більш того, часто доступ до такої інформації може бути обмежений.

Наявність системи, яка надає достовірну, повну, своєчасну і широко поширювану інформацію про якість життя і розвитку людини, свідчить про спрямованість державної політики та бажанні влади враховувати інтереси населення. Створення системи моніторингу може сприяти, таким чином, посиленню пріоритетності інтересів людини в проведеної державної політики. Першорядне значення в умовах економічної кризи набуває моніторинг рівня життя.

Таким чином, вивчення питання про роль держави у забезпеченні гідних умов життя населення із застосуванням методів економічної теорії дозволяє зробити висновок, що відсутність або нерозвиненість відповідних інститутів робить можливим прийняття рішень в інтересах вузької групи осіб. Посилення впливу суспільства на процес прийняття рішень є необхідною умовою поліпшення якості життя. Одним з інструментів такого впливу є моніторинг якості життя та розвитку людини. Якість життя і розвиток людини стають при цьому критерієм ефективності державного управління.

Література:

1. Биктимирова З.З. Государственное управление и качество жизни // Общество и экономика. – 2003. – №3. – С.119 – 133.
2. Бьюкенен Дж. Политическая экономия государства благосостояния // МэиМО. – 1996. – №5. – С.46 – 52.
3. Бьюкенен Дж., Таллок Г. Расчет согласия // Сочинения. Серия «Нобелевские лауреаты по экономике». Т. 1. / Фонд экономической инициативы; Гл.ред.кол. : Нуреев Р.М. и др. – М. : Таурис Альфа, 1997. – 206 с.

Науковий керівник: к. е. н., доц., М. В. Грузд